

breg

vesna in matej vozlič

Ureditev Brega je konceptualno zastavljena kot neločljiv del mestne ureditve med Prešernovim trgom in Zoisovo cesto. To območje danes mnogim obiskovalcem in meščanom pomeni Ljubljano. Tukaj se sprehajamo, si ogledujemo in razkazujemo naše mesto: Ljubljano, Grad, Plečnikove mojstrovine, ob praznikih na sejmi kupujemo darila, ob nedeljah stikamo po boljšaku, gremo s prijatelji na kavo, si ogledujemo ulične nastope; tukaj se zdi da živimo mirno meščansko življenje srednje Evrope, hkrati pa začutimo prisotnost Mediterana.

Pred skoraj dvajsetimi leti smo v delo dobili ta zunanji mestni prostor, poln presežnih vizualnih zanimivosti, zaključen glede stavbnih mas, določen s fasadnimi plašči, nabit s Plečnikovimi intervencijami, zgodovinsko razpoznaven po etnološki in socialni plati. Naredili smo številne analize vzdolžnega prostora ob Ljubljani in se osredotočili na njegove glavne značilnosti. Vedno smo ostajali v kontekstu celote, ne glede na to, kateri del se je točno tistega leta gradil. V projektnih nalogah smo upoštevali najrazličnejše zahteve: po nedežnem tlaku, razne variante prometa, spremenljive režime smeti, itn. Kljub vsemu pa je vedno bila naša prioriteta oblikovanje prostora, ki bo pomagal neobremenjeno prepoznati obstoječe in v njem uživati. Z naloge smo se ukvarjali kot z literarnim, likovnim ali gledališkim delom. Volili smo nove župane, kontinuiteto projekta pa so dvajset let ohranili kolegi v raznih uradniških službah mestne občine, s predano profesionalno podporo.

Na Prešernovem trgu smo dodali osem platan, ki naj bi bile strižene v obliki zelene mestne dvorane s 'stropom' štiri metre nad tlemi, segajočim do višine sedmih metrov, ki se nadaljuje z nadstrešnico na začetku Hribarjevega nabrežja. S tem je trg uravnotežen, sprehajalce pa povabi naprej ob Ljubljani. Do Makalonce in naprej do Dvornega trga je zasajena vrsta platan. Senca platan in njihova čutna debela prevzemajo vlogo mestne arkade. Nova betonska ograja z vedutnimi okni odpira poglede na rečno gladino. Dvorni trg je terasasto urejen s čimer poudarja prisotnost Gradu in Ljubljane ter ureja parter stavb ob trgu. Od Dvornega trga do Čevlarskega mostu cvetijo katalpe kot iluzija mestnega parka, v katerem je predviden tudi spomenik županu Hribarju. Tlak ima svoj ritem, ograja ob Ljubljani pa se nadaljuje v eni potezi. Pred Zlato ladjico bo zasajena druga 'dvorana' platan, v dialogu s tisto na Prešernovem trgu. Postala bo sestavni del trga, ki smo si ga zamislili na Bregu ob Ljubljani ter v osi Novega trga. Novonastali trg, ki še nima imena, bo tlakovan bo z granitnimi kockami v vzorcu valovnice, v sredino postavili fontano z Novega trga, ki bo obnovljena in v svoji prvobitni formi nadgrajena. V širini trga, bomo ob Ljubljani odstranili nefunkcionalno betonsko zidovje in uredili terasast dostop do gladine vode. S strani Čevlarskega mostu bo

na spodnji nivo vodila položna rampa, ki se bo nadaljevala v pot tik ob reki, le malo nad koto stoletne vode. Čarobnost Ljubljane bo ponovno vrnjena mestnemu središču.

Kostanjev drevored in odprti prostora med Novim trga in Zoisovo, bosta tudi v bodoče glavni atrakciji Brega, ki se začneja ob fontani in zaključita v obeležju pred Zoisovo palačo. Ureditev z vsemi detajli zrcali bogastvo fluidnega prostora in širokogrudnost mesta. Kot v ostalih segmentih ureditve ob Ljubljani je tudi na Bregu tlak obravnavan vzdolžno, ostaja anonimen, saj smo izbrali cestarski kamen, prostor je artikuliran z drevjem in zaznamovan s pazljivostjo do detajlov. Koncept celote ves čas spremlja motiv valovnice, ki se ponavlja na primer v ograji do Čevlarskega mostu, v načinu zlaganja belih betonskih plošč, v vzorcu tlakovanja z granitnimi kockami, itn. glede na prostor v katerem se nahajajo oziroma na kaj nas opozarjajo ali spominjajo. In pomembno je drevje. Obe dvorani iz striženih platan - tisto na Prešernovem trgu in še nerealizirano pred Zlato ladjico - povezuje arkadni drevored. Breze na Prešernovem trgu, na Dvornem trgu in na Bregu so razporejene kot metafora nežnih cvetličnih šopkov v merilu mesta. Vsem obravnavam, ki so del te enotne poteze, pa je skupna zavestna želja zgraditi »malo več mesta«, zdaj ko je Ljubljana prvič v zgodovini postala prestolnica. Morda bo v belih betonskih elementih kdo videl drobce Bele Ljubljane, morda bo ob pogledu na breze kdo ponosno pomislil na Cankarja in na impresioniste ... Seveda lahko nergač poreče, da nimamo za kamen pa smo uporabili kar beton, pa da breze sodijo v Belo Krajino. Pa to vendar to ni več kulturna, arhitekturna zgodba temveč je odraz dejstva, da smo dolgo, predolgo čakali na urbane prostore, ki bi nas, brez nasilne sugestivnosti v oblikovanju, vodili do pozitivnih občutij in misli.

Danes je dokončana prva gradbena faza obnove Brega. Ta je s svojo trenutno pojavnostjo šokantno prazen. Vendar gre tudi v tem delu prenove, od Prešernovega trga do Zoisove, za enako dosledno izpeljavo osnovne odločitve, za osnovni koncept. Odčitati kvalitete prostora in ustvariti pogoje, v katerih jih bo lahko vsakdo, tudi brez predznanja ali misli o njih, začutil. Temen kostanjev drevored in bogat prazen prostor krasita Breg in ga delata prepoznavnega in enkratnega. Koši za smeti, klopce, stojala za kolesa, reklamne table tudi v tem delu niso posebno pomembni. Vsako leto nas bodo navduševali novi, skoraj kot se spreminja moda in izložbe.

Ukvarjanje z urbanim prostorom na opisan način pomeni sledenje zastavljenemu cilju. Je tudi vaja odločanja, v prepoznavanju argumentov, komunikacije in iskanja tišine v kreativnosti. Zato se ob koncu tega kratkega zapisa zahvaljujemo mnogim, ki so v tej nalogi sodelovali z nama.